

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Хабло Оксани Юрїївни на дисертацію Бібікової Маргарити Олександрівни на тему «Процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Реформа органів кримінальної юстиції, яка спрямована на виконання завдань кримінального провадження, зумовила зміну функціональної спрямованості діяльності прокуратури. Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 131-1 Конституції України прокуратура здійснює функцію організації та процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляду за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку.

Сучасні підходи до розуміння ролі прокурора в кримінальному провадженні свідчать про наявність нагальних проблем, що стосуються регламентації функцій, які на нього покладені Конституцією України. Між задекларованими функціями та їх тлумаченням у науковому середовищі, а також фактичним станом їх реалізації виник значний розрив, причини якого зумовлені стрімким реформуванням органів прокуратури з метою забезпечення відповідності їхнього статусу європейським стандартам; розбіжностями у формулюванні функцій у нормативно-правових актах, пошуками у визначенні місця прокурора в змагальному кримінальному процесі, неоднозначною інтерпретацією функції прокурора в частині організації досудового розслідування тощо.

Варто відмітити, що у теорії кримінального процесу на доктринальному рівні в достатній мірі не розроблено, а на законодавчому рівні не закріплено поняття «організація та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням». Серед актуальних питань, які досі не мають належного наукового вирішення, слід виокремити такі: участь прокурора в процесі доказування; діяльність

процесуального керівника щодо спрямування, визначення потрібного вектору кримінальної процесуальної діяльності на стадії досудового розслідування; прогалини щодо визначення випадків, у яких прокурор вправі самостійно скласти обвинувальний акт; нечіткість процедури процесуального керівництва за закриттям кримінального провадження тощо.

Викладені обставини, а також відсутність належних напрацювань цих проблем у торії кримінального процесу свідчать про своєчасність та актуальність обраної здобувачкою теми наукового дослідження.

Дисертація виконана *відповідно до важливих наукових програм, планів, тем*. Зокрема, дисертаційне дослідження виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019). Обраний напрям дослідження ґрунтується на положеннях Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021; Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки (постанова загальних зборів НАПрН України від 26 березня 2021 року № 12-21). Робота узгоджується з Переліком пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2021 року (постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 року № 942); Тематикою наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454) та виконана відповідно до Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради НАВС від 21 грудня 2020 року, протокол № 23). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради НАВС від 26 жовтня 2021 року і зареєстровано Координаційним бюро НАПрН України (№ 906, 2021 рік).

Метою дисертації є дослідження теоретичних, правових і практичних проблем інституту процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування

та формулювання науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України в частині досліджуваної проблематики.

Відповідно до поставленої мети визначено низку *завдань*, кожне з яких відображує основні напрями дослідження, розроблені у підрозділах дисертації, зокрема:

- висвітлити генезу інституту процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду на стадії досудового розслідування;

- проаналізувати розвиток інституту процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду в науці, законодавстві та юридичній практиці;

- з'ясувати значення процесуального керівництва в доказовій діяльності прокурора під час проведення досудового розслідування;

- схарактеризувати зміст прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва під час вирішення питання про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР;

- окреслити процесуальні особливості забезпечення прокурором під час здійснення процесуального керівництва швидкого, повного й неупередженого досудового розслідування;

- розглянути специфіку вирішення прокурором під час здійснення процесуального керівництва питань про спрямування досудового розслідування;

- здійснити аналіз повноважень прокурора під час затвердження обвинувального акта й здійснення нагляду за законністю закриття кримінального провадження;

- виокремити проблемні питання прокурорського нагляду під час укладення угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим та угоди між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості;

- дослідити нагляд прокурора під час розгляду клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, клопотання про

застосування примусових заходів виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності.

Об'єктом дослідження визначені кримінальні процесуальні відносини, що виникають і розвиваються у зв'язку зі здійсненням процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Відповідно *предмет дослідження* – це процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Рецензент вважає, що об'єкт і предмет дослідження визначені правильно.

Вищенаведені обставини засвідчують *актуальність обраної теми дисертації*, її науково-теоретичну та практичну значущість.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувачки.
Вивчення дисертації та наукових публікацій свідчить про логічну структуру роботи, що дало можливість дисертантці всебічно й повно дослідити задекларовану тему у межах визначеного обсягу дисертаційного дослідження.

При написанні роботи авторка ґрунтовно та критично вивчила роботи правників, що дало їй змогу вирішити важливу наукову задачу, дати відповіді на актуальні питання, сформулювати пропозиції та рекомендації з подальшого вдосконалення теоретичних і нормативно-прикладних проблем процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.

Обґрунтованість зроблених у дисертації висновків забезпечується такими емпіричними даними як рішення Європейського суду з прав людини, рішення Конституційного Суду України та постанови Верховного Суду; ухвали й вироки національних судів; рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів; результати вивчення матеріалів 137 кримінальних проваджень; узагальнені результати анкетування 102 детективів/слідчих/ дізнавачів, адвокатів, прокурорів, суддів м. Києва, Житомирської, Дніпропетровської, Черкаської та Хмельницької областей; офіційні статистичні й аналітичні дані,

опубліковані на сайтах Офісу Генерального прокурора та судової влади України.

Результати наукового дослідження опубліковано в дев'яти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, і чотири тези в збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях. Основні положення дисертації оприлюднено під час виступів авторки на наукових конференціях, зокрема: міжвідомчій науково-практичній конференції «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку» (Київ, 28 квітня 2023 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики» (Миколаїв, 26 грудня 2024 року); науково-практичній конференції «Актуальні проблеми юридичної науки та практики» (Полтава, 14–15 лютого 2025 року); науково-практичній конференції «Юридична наука та сучасність: актуальні питання» (Одеса, 11–12 квітня 2025 року).

Отже, дисертаційне дослідження Бібікової Маргарити Олександрівни виконане на належному науковому рівні, а публікації здобувачки відображають усі його розділи.

Новизна представлених результатів проведених досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. У межах дисертації здійснено всебічне теоретико-прикладне осмислення процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування та сформульовано наукові положення, рекомендації та пропозиції, що мають значення для науки й практики кримінального процесу. Так, відповідно до вимог наукової новизни авторкою *вперше*:

– аргументовано позицію щодо встановлення обов'язку для сторони обвинувачення отримання згоди потерпілого під час досудового розслідування з приводу можливості застосування до підозрюваного заходів виховного характеру;

– обґрунтовано підхід, відповідно до якого невід'ємною складовою

процесуального керівництва є спрямування перебігу кримінального провадження під час досудового розслідування;

– доведено необхідність дозволити прокурору без обмеження в часі після внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань самостійно проводити досудове розслідування або окремі процесуальні дії;

удосконалено:

– алгоритм дій прокурора – процесуального керівника після реалізації положень ч. 6 ст. 214 КПК України на початковому етапі досудового розслідування, що полягає в обов'язку прокурора переконатися: по-перше, у правильності визначеної слідчим попередньої кваліфікації зареєстрованого кримінального правопорушення; по-друге, у перевірці наявності достатніх даних, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;

– підхід, відповідно до якого самостійність слідчого (що стосується спрямування досудового розслідування) не є абсолютною;

– пропозиції науковців з удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства в частині належного нормативного визначення предмета доказування в провадженні на підставі угод;

набуло подальшого розвитку:

– вирішення спірних питань законодавчого забезпечення та правозастосовної практики в частині дотримання розумних строків на етапі персоніфікації кримінального переслідування щодо: своєчасності повідомлення про підозру, щоб фактичне кримінальне переслідування особи не було розпочато раніше, ніж особі повідомлено про підозру, і передчасного направлення до суду обвинувального акта;

– виокремлення недоліків нормативної регламентації повноважень прокурора щодо особистого складення обвинувального акта. Виявлено протилежні підходи, з одного боку, правозастосувачів, з іншого – науковців у частині визначення випадків, у яких прокурор вправі самостійно скласти підсумкове рішення досудового розслідування;

– визначення процесуальних питань, які залишилися поза увагою законодавця, щодо: співвідношення функцій процесуального керівництва досудовим розслідуванням і нагляду за додержанням законів у діяльності правоохоронних органів; розуміння змісту конституційної функції прокурора, що полягає в організації досудового розслідування.

Сформульовані в дисертації положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень та оприлюднені у дев'яти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, і чотири тези в збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Усі зазначені наукові праці підготовлені дисертанткою самостійно, без участі співавторів. При використанні напрацювань інших учених для аргументації власних положень та висновків зроблені посилання на їх праці.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.
Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків дисертації Бібікової Маргарити Олександрівни на тему: «Процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування» забезпечується правильним вибором і застосуванням сучасних методів наукового дослідження, які обумовлені його предметом. Емпіричний матеріал відповідає вимогам репрезентативності. Він належним чином проаналізований і вірно трактується.

Судячи зі структури роботи, авторці з одного боку вдалося збалансувати теоретичні і практичні проблеми, а з іншого – зробити наголос на найбільш пріоритетних питаннях і актуальних проблемах.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою аргументовані, науково обговорені і достовірні. Висновки дисертаційної роботи логічно витікають із отриманих результатів, а рекомендації базуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Використання під час підготовки дисертації *методологічних засад* дослідження свідчить про належне оволодіння дисертанткою методами наукового пізнання. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, вибір яких обумовлений особливостями об'єкта і предмета дослідження. Усі методи наукового пізнання доречно використані для формулювання авторських обґрунтувань запропонованих висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблем процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Відповідно до вимог МОН України, у дисертації конкретно зазначено, який метод чи група методів використані під час дослідження яких явищ чи процесів. Поставлені наукові завдання виконані на належному методологічному рівні, а дисертантка оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у: правозастосовній діяльності; освітньому процесі – під час підготовки та проведення лекційних, семінарських і практичних занять зі слухачами, курсантами й студентами, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес» та «Досудове розслідування»; науковій діяльності – під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, пропозицій до проєктів і чинних нормативно-правових актів.

Наведене підтверджено відповідними актами впровадження, розміщеними у додатках до дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Зміст дисертації характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Робота має чітко виражений науковий підхід, що

дозволило авторці аргументовано визначити власну позицію щодо дискусійних питань при розгляді проблеми процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений внутрішньо узгодженою структурою дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що поєднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (293 найменування) і чотирьох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 237 сторінки, із них обсяг основного тексту – 186 сторінок.

Розділ 1. «Виникнення та розвиток інституту процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду» присвячений аналізу наукової розробленості генези інституту процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду на стадії досудового розслідування, дослідженню розвитку інституту процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду в науці, законодавстві та юридичній практиці, а також з'ясуванню значення процесуального керівництва в доказовій діяльності прокурора під час проведення досудового розслідування.

Зокрема, дисертанткою констатовано, що прокуратура України та її функціональне призначення формувалися в умовах відсутності державної незалежності протягом тривалих історичних періодів, впливу на українське суспільство протилежних за змістом європейських і тоталітарних концепцій. У зв'язку з цим розвиток наглядових функцій прокурора в кримінальному судочинстві запропоновано поділити на два періоди: до здобуття незалежності та після. Також з'ясовано, що безпосередня діяльність прокурора щодо збирання доказів передбачає особисте проведення ним слідчих (розшукових) дій (ч. 2 ст. 36 КПК України). Тобто законодавець на рівні зі слідчим наділяє прокурора повноваженнями збирати докази безпосередньо, що має важливе значення з огляду на те, що він підтримуватиме в суді обвинувачення, основою якого будуть докази, здобуті в результаті особистого проведення слідчих (розшукових) дій. Проте, оскільки законодавець не встановив випадків

особистого проведення прокурором слідчих дій, на практиці такі повноваження прокурор фактично не реалізує.

Розділ 2 «Процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду на початковому та подальших етапах досудового розслідування до його завершення» присвячений дослідженню проблем прокурорського нагляду у формі процесуального керівництва під час: вирішення питання про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, забезпечення прокурором під час здійснення процесуального керівництва швидкого, повного й неупередженого досудового розслідування; а також вирішенню прокурором під час здійснення процесуального керівництва питань про спрямування досудового розслідування.

Зокрема встановлено, що призначений у кримінальному провадженні прокурор зобов'язаний: по-перше, переконатися в правильності визначеної слідчим попередньої кваліфікації зареєстрованого кримінального правопорушення, з огляду на те, що помилковість кваліфікації кримінального правопорушення на початку досудового розслідування обумовлює неправильне визначення органу, що буде здійснювати досудове розслідування; по-друге, прокурор після прийняття та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення має перевірити наявність достатності даних, ураховуючи, що підставою початку досудового розслідування є не будь-які прийняті та зареєстровані заяви, повідомлення, а лише ті з них, з яких вбачаються вагомні обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, стислий виклад яких разом із прізвищем, іменем, по батькові (найменуванням) потерпілого або заявника, серед іншого, вносять до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

У розділі 3 *«Процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду на етапі завершення досудового розслідування»* йдеться про повноваження прокурора під час затвердження обвинувального акта, здійснення нагляду за законністю закриття кримінального провадження; досліджується прокурорський нагляд під час укладення угоди про примирення між потерпілим

і підозрюваним чи обвинуваченим й угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості, а також нагляд прокурора під час розгляду клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності.

Дисертанткою досліджено повноваження прокурора щодо особистого складення обвинувального акта, якщо він не погодиться з тим, що був складений слідчим, дізнавачем. Виявлено протилежні підходи правозастосувачів і науковців у частині визначення випадків, у яких прокурор вправі самотійно складати підсумкове рішення досудового розслідування.

Акцентовано увагу на неоднозначній судовій практиці в частині необхідності набуття неповнолітнім статусу обвинуваченого, що має передувати складенню прокурором клопотання про застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру на підставі ст. 497 КПК України. Обґрунтовано необхідність доповнення положень КПК України, якими буде передбачено обов'язок для сторони обвинувачення отримати згоду потерпілого під час досудового розслідування з приводу можливості застосування до підозрюваного заходів виховного характеру.

У *загальних висновках* дисертації викладено основні результати дослідження, сформульовано наукові положення, рекомендації та пропозиції, що мають значення для науки й практики кримінального процесу при вирішенні проблем процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування.

У дисертації використано значну кількість прикладів з судової практики та здійснено аналіз законотворчих ініціатив в контексті досліджуваних питань. Цінність підготовленої дисертації, насамперед, зумовлена комплексним авторським поглядом на проблему процесуального керівництва як форми прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування та висловленням власної аргументованої точки зору з цих питань.

Дисертація виконана авторкою самостійно, підготовлена зрозумілою, юридично й літературно грамотною державною мовою відповідно до вимог, які висуваються до такого виду наукових праць. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Бібікової М.О. на тему: «Процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування» є завершеним комплексним монографічним дослідженням.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Бібікової М. О. рекомендуються для використання у діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, при написанні статей та монографій, плануванні досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Водночас, у цілому позитивно оцінюючи аналізовану дисертацію та відмічаючи її відповідність вимогам нормативно-правових документів щодо робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» в частині теоретичного рівня, обґрунтованості положень, висновків, рекомендацій, їх достовірності й наукової новизни, практичної значимості, вважаю за доцільне висловити низку зауважень щодо окремих її позицій, що можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час прилюдного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді, зокрема:

1. На думку рецензента спірним є твердження дисертантки про те, що «насправді відсоток проваджень, у яких після повідомлення про підозру досудове розслідування підлягає завершенню та кримінальне провадження з обвинувальним актом спрямовується до суду, є низьким» (стор. 107). Такий висновок дисертантка зробила на підставі аналізу дослідження «Роль прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на досудовій стадії». Але провадження, підслідні прокурорам Спеціалізованої антикорупційної

прокуратури, не можна вважати репрезентативними для того щоб робити висновок щодо всіх інших кримінальних проваджень.

В контексті вказаного вище питання авторка акцентує увагу на дотриманні засади розумних строків, стверджуючи, що «з одного боку, йдеться про уникнення зволікань, забезпечуючи вимогу швидкості досудового розслідування, а з іншого – про достатність доказів для прийняття рішень, передбачених ч. 2 ст. 283 КПК України, забезпечуючи виконання вимоги повноти досудового розслідування» (стор. 108). Втім, у цьому контексті варто говорити не стільки про баланс швидкості (уникнення зволікань) та повноти досудового розслідування (достатність доказів для прийняття рішень), скільки про неможливість реалізації функції захисту в разі направлення обвинувального акту до суду одразу ж після повідомлення особі про підозру.

2. Окремі положення наукової новизни потребують пояснення чи додаткового обґрунтування. Зокрема, дисертанткою виокремлено такі форми участі прокурора під час вирішення питання про початок досудового розслідування: 1) отримання повідомлення від слідчого, дізнавача керівником органу прокуратури про початок досудового розслідування, підставу початку досудового розслідування та інші відомості, визначені в ч. 5 ст. 214 КПК України; 2) реалізація передбачених законом повноважень починати досудове розслідування за наявності підстав; 3) реалізація повноважень відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України. Втім, якщо перші дві форми характеризуються сутнісною діяльністю прокурора на цьому етапі досудового розслідування (отримання повідомлення, реалізація повноважень починати досудове розслідування), то третя форма охарактеризована з відсилкою на положення КПК України – п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України. Така характеристика участі прокурора під час вирішення питання про початок досудового розслідування не дозволяє зробити висновок про особливості його діяльності на початковому етапі досудового розслідування під час дії воєнного стану.

Окрім цього, у рубриці «наукова новизна» окремі положення викладені у формі анотації. Зокрема вказано, що набули подальшого розвитку «правові

підходи стосовно відображення в обвинувальному акті відомостей, передбачених у п. 5 ч. 2 ст. 291 КПК України; ... класифікацію форм участі прокурора щодо збирання доказів». Проте, у науковій новизні мають бути представлені аргументовано, коротко та чітко основні наукові положення, які виносяться на захист.

3. По тексті дисертації зустрічаються висловлювання, які є дискусійними з наукової точки зору. Зокрема на стор. 98 вказано, що негайне визначення підслідності в кримінальному провадженні «не сприятиме встановленню істини». Проте, в теорії кримінального процесу загальноприйнятим є твердження про встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення, а не встановлення істини. У пункті 4 висновків до розділу 1 вказано, що «відправною точкою для створення незалежної української прокуратури міг би стати 1917 рік, що пов'язаний зі спробою створити власну державність в Україні, а також зі створенням прокуратури при судах». Втім, «історія не знає умовного способу», адже минуле вже відбулося, і не можна його змінювати, аналізуючи події з точки зору «що було б, якби...».

Проте, означені зауваження спрямовані на уточнення чи доповнення окремих положень дисертації, у низці випадків носять спірний чи дискусійний характер та в цілому не впливають на позитивну оцінку роботи.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Бібікової М. О. є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

ВИСНОВОК

про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертація Бібікової Маргарити Олександрівни на тему «Процесуальне керівництво як форма прокурорського нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії є завершеною самостійною кваліфікаційною працею, в якій

отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретну наукову проблему, яка має значення для науки кримінального процесуального права та практичної діяльності органів прокуратури та досудового розслідування. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертанткою науковій спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 08 квітня 2025 року № 426), наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами й доповненнями від 03 травня 2024 року № 507).

2. Бібікова Маргарита Олександрівна – на підставі публічного захисту заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Рецензент:

**Професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Оксана ХАБЛО

Лідією засвідчую
Оксана Хабло

**ВІДДІЛЕННЯ РОБОТИ З
ПОСТІЙНИМ СКЛАДОМ ВІДДІЛУ
КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**